

A RESEARCH ON HIGH SCHOOL STUDENTS' READING INTERESTS AND HABITS

(LİSE ÖĞRENCİLERİNİN OKUMA İLGİ VE ALIŞKANLIKLARI ÜZERİNE BİR
ARAŞTIRMA)

Aliye USLU ÜSTTEN¹
Salim PİLAV²

ABSTRACT

Aim of this study is to determine high school students' reading interests and habits. Descriptive survey method is used in the study. Research group is composed of 242 students who attend to different high schools in central province of Ankara. The 10th grade students are randomly selected. Of these students, 122 (% 50,4) is female and 120 (% 49,6) is male. "Reading Interest and Habits Evaluation Survey" and "Personal Data Form" are used as data gathering tools. The statistical package for the social sciences (SPSS 16.0) program was used for data analysis. For analyzing the relation between gender and results of survey, Kay Kare method is applied. According to the results of the research, there is a meaningful difference between 10th grade students' reading interests-habits and their gender. Male students think that reading is a tool for understanding daily life and humans whereas female students acquire it as an useful means of reaching to information directly and of getting vocation. Female students who participated in the study tend to prefer social activities more when compared to males. Accordig to this result, it was concluded that reading is a also socializing tool for female students.

Key words: high school students, reading skill, reading habit

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, lise öğrencilerinin okuma ilgi ve alışkanlıklarını belirlemektir. Çalışmada betimsel tarama yöntemi kullanılmıştır. Araştırma grubunu Ankara il merkezinde farklı liselerde öğrenim gören 242 öğrenci oluşturmaktadır. 10. sınıfa giden öğrenciler arasından tesadüfî seçilen çalışma grubunda 122 kız (% 50,4), 120 (% 49,6) erkek öğrenci yer almaktadır. Veri toplama aracı olarak "Okuma İlgi ve Alışkanlığı Değerlendirme Anketi" ve "Kişisel Bilgi Formu" kullanılmıştır. Verilerin analizinde SPSS 16.0 programı kullanılmıştır. Frekans, yüzde ve cinsiyet ile anket soruları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla Kay Kare tekniklerinden yararlanılmıştır. Araştırmadan elde edilen verilere göre lise 10. sınıf öğrencilerinin okuma ilgi ve alışkanlıkları ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür. Erkek öğrencilerin okumayı, daha çok günlük hayatı ve insanları anlamaya yardımcı bir eylem olarak gördükleri, kız öğrencilerin ise doğrudan bilgiye ve meslek edinmeye ulaştıran bir araç olarak kabul ettikleri sonucu ortaya çıkmaktadır. Araştırmaya katılan kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre sosyal etkinlikleri daha fazla tercih ettikleri görülmektedir. Buna göre kız öğrenciler için kitap okumanın aynı zamanda bir sosyalleşme aracı olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: lise öğrencisi, okuma becerisi, okuma alışkanlığı

¹ Okt. Dr., Gazi Üniversitesi Türk Dili Bölümü. **E-mail:** aliyeuslu@yahoo.com

² Yrd. Doç., Kırıkkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Öğretmenliği Bölümü. **E-mail:** spilav@kku.edu.tr

SUMMARY

The most efficient means of communication in language teaching is founded on the basic language skills. Reading is one of the basic skills which are also considered as language arts. Reading is an act to recognize letters of words and comprehend their meanings (Göğüş, 1978: 60), a process of evaluation of symbols that perceived through the senses and interpreted by brain (Yalçın, 2006: 47). According to Eskey (2005: 563) reading is a purposeful and creative mental process in which reader get the meaning from his background knowledge or the information in the text. Therefore reading is the process of establishing a dynamic sense which requires active and effective communication between author and reader (Akyol, 2006: 29). In the light of these definitions, the act of reading can be defined as a complex mental process which comprises different components such as vision, attention, concentration, comprehension, recall, interpretation, synthesis and analysis.

Reader's reflect on writings and question what is written is an indicator of a reading habit. It is the act of reading that the reader continues regularly and constantly as need. Reading habit as a process that follows the child's basic reading skills is converting this action to habit as a result of conditioning and motivation (Gürcan, 1999: 37). The gaining of reading habit is very important in early teen age. This period includes 6th, 7th and 8th grades. At this age, girls and boys tend to read more and have desire to read. It is more difficult to acquire reading habit in adulthood rather than in primary school. In this case, as stated in Turkish curriculum, more effort should be made for students' reading habit during this period.

Aim of this study is to determine high school students' reading interests and habits. Descriptive survey method is used in the study. Research group is composed of 242 students who attend to different high schools in central province of Ankara. The 10th grade students are randomly selected. Of these students, 122 (% 50,4) is female and 120 (% 49,6) is male. "Reading Interest and Habits Evaluation Survey" and "Personal Data Form" are used as data gathering tools. The first part of the survey consists of 10 items regarding students' school, class, gender, personal information and in the second part of the survey, 15 multiple-choice items that are related to students' interests and reading habit are included. The statistical package for the social sciences (SPSS 16.0) program was used for data analysis. For analyzing the relation between gender and results of survey, Kay Kare method is applied.

The results of the conducted study have been interpreted whether there is a meaningful relation between gender and the students' reading habits. According to survey data there is no significant differences between the opinions of male and female students about reading interests. Both groups' reading frequency is weak, but the value of the frequency of positive attitudes about reading is higher in terms of male and female students. It is observed that there is a significant relationship between judgements such as "Girls read more than boys.", "Reading is difficult for me.", "Reading is improtant.", "I like going to the library." and students' gender.

Boys agree that girls read more, however girls' believe that reading is a difficult skill.

The results indicate that there is no significant difference between gender and high school students' reasons for reading. This reveals that reading is an action which covers daily life for boys and for girls it is seen as a direct information-oriented tool. Male students benefit internet more than female students and females read newspaper more than males. The number of male students entering their homes daily newspapers are more likely than female students. According to results family is the first impressive factor on reading for male students whereas female students thinks that teachers encourages to read more than others. Male students share what they read with their parents more than most of the female students to communicate with his mother, there are at least share with their father. When the factors that affect students' reading are examined, it is seen that female students prefer social activities more than male students.

In the light of these results, the importance of reading and necessity should be explained to the students, reading awareness must be developed. Students should be adopted that reading is an indispensable part of daily life, will contribute to the personal and social development. Students' reading habit should be increased by organizing various activities. Reaching books should be facilitated and students must benefit from libraries easily. Various activities such as reading clubs, reading groups and authors-readers meetings can be organized and then converted to an active case. Subjects situated in Turkish Literature Program should be read via text which increase students' interest in reading. High school teachers working in all areas should be sensitive to this issue and encouraging.

GİRİŞ

İletişimin en verimli aracı olan dilin öğretimi temel dil becerileri üzerine kurulmuştur. Dilin büyüğü düzeninde temel beceriler aynı zamanda “dil sanatları” olarak da değerlendirilmektedir. Anlamaya yönelik olan okuma, bu temel becerilerinden biridir.

Okuma, bir yazının harflerini, sözcüklerini tanımak ve bunların anlamlarını kavrama (Göğüş, 1978: 60) eylemi; aynı zamanda insanların kendi aralarında önceden kararlaştırdıkları özel sembollerin duyu organları yoluyla algılanıp beyin tarafından yorumlanarak değerlendirilmesi işlemidir (Yalçın, 2006: 47). Eskey'e göre ise okuma, okuyucunun anlamın bir kısmını metindeki yeni bilgiden, bir kısmını da okuma sürecine taşıdığı artalan bilgisinden, duygularından ve görüşlerinden çıkardığı etkin, maksatlı ve yaratıcı bir zihinsel süreçtir (2005: 563). Dolayısıyla okuma yazar ve okuyucu arasında aktif ve etkili iletişimi gerekli kılan, dinamik bir anlam kurma sürecidir (Akyol, 2006: 29). Bütün bu tanımlardan hareketle okuma eylemini; görme, dikkat, odaklanma, algılama, hatırlama, anlamlandırma, sentezleme, çözümlenme, yorumlama ve seslendirme gibi farklı bileşenlerden oluşan karmaşık bir zihinsel süreç olarak tanımlayabiliriz.

Okuyucunun yazılanlar üzerine düşünmesi, yazılanları sorgulaması ve onların doğruluğunu araştırması yani yeni okumalara ihtiyaç duyması okumanın bir alışkanlık haline geldiğinin göstergesidir. Alışkanlık, Türkçe Sözlük'te "İç ve dış etkilerle davranışların tekrarlanması, hep aynı biçimde gerçekleşmesi sonucu beliren şartlanmış davranış" şeklinde tanımlanmıştır (2005: 75). Alışkanlıklar, iyi belenmiş birer bilgi ve davranış olarak hiç düşünmeden otomatik olarak tekrarlanır ve yapılır (Baymur, 1983: 32). Kısaca alışkanlık bir davranışa karşı tutum edinilmesi ve o davranışın sürekli yapılmasıyla oluşmaktadır.

Okuma alışkanlığı ise kişinin okuma eylemini, zevk alarak ve ihtiyaç hissederek hayat boyu sürekli ve düzenli bir şekilde devam ettirmesidir. Okuma alışkanlığı çocuğun temel okuma becerisini izleyen bir süreç olarak bireyin okuma eylemine şartlandırılması ve güdülenmesi sonucu bu eylemin alışkanlığa dönüştürülmesidir (Gürcan, 1999: 37). Yılmaz'a göre okuma alışkanlığı, insanların okuma eylemini bireysel ihtiyaçlarının bir gereği olarak sürekli, düzenli ve eleştirel yani sorgulayıcı bir biçimde sürdürmesidir (1993: 30). Okuma etkinliği kişinin muhakeme gücünü artıran, kişiliğini ve bilgi dağarcığını zenginleştiren bir eylemdir. Bilgilerin tazelenmesi ve ihtiyaca cevap verebilmesi için okumanın sürekli yapılması gerekir. Okumaya karşı olumlu bir tutum edinilmesi, bu tutumun eyleme dökülmesi ve bu eylemin sürekli hâle getirilmesi okuma alışkanlığı kavramına işaret etmektedir.

Okuma alışkanlığı çeşitli ölçütler çerçevesinde değerlendirilebilecek bir durumdur. Dökmen (1990: 401) bu ölçütü aşağıdaki gibi belirlemiştir:

1. Okuyucunun ne tür yayımlar okuduğu,
2. Ne sıklıkta okuduğu, hangi türleri ne oranda okuduğu,
3. Bir seferde aralıksız ne kadar okuyabildiği,
4. Yılın, haftanın ya da günün hangi zamanlarında okumayı tercih ettiği, ne zaman neleri okumaktan hoşlandığı,
5. Okuduğu kitapları hangi yolla elde ettiği; satın almak, ödünç almak ya da kütüphanede okumak yollarından hangisini/hangilerini tercih ettiği,
6. Okuma sırasında hangi stratejileri izlediği; belli okuma tekniklerini kullanıp kullanmadığı,
7. Kitap okurken müzik dinlemek gibi başka bir uğraşta da bulunup bulunmadığı.

Şirin ve Soylu (2003: 18) ise okuma alışkanlığını okunan kitap sayısı ile orantılı görmüştür. Buna göre çok okuyan okuyucu bir yılda 21 veya daha fazla kitap okuyan kişi, orta düzeyde okuyucu bir yılda 6-20 arası kitap okuyan kişi, az okuyan okuyucu bir yıl 1-5 arası kitap okuyan okuyucu ve okuyucu olmayan kişi ise hiç kitap okumayıdır.

Belirtilen ölçütlere uygun bir şekilde, olabildiğince çok miktarda okuma yapmanın, yani okuma alışkanlığını kazanmış olmanın hem bireysel hem de toplumsal birçok yararları vardır. Aksaçlıoğlu ve Yılmaz (2007: 6) okuma alışkanlığının çocuk için bireysel yararlarını şöyle sıralamaktadır:

- Zihinsel gelişimine doğrudan katkıda bulunur.
- Ana dilini doğru ve yeterli bir biçimde kullanmasını sağlar.

- Kelime dağarcığının zenginleşmesine doğrudan yardım eder.
- Sağlıklı ve güçlü bir kişilik geliştirmesine katkıda bulunur.
- Eğitim ve öğretim başarısını artırır.

Okuma alışkanlığı fiziksel olarak beyni ve hafızayı geliştirmekle birlikte kişiyi sosyal, zihnî ve hissî olgunluğa da ulaştırmaktadır (Luma, 2002: 13-17). “İyi okuma bireyin kavramlar oluşturmasına, genellemeler yapabilmesine, sonuçlar çıkarmasına, fikirler arasında ilişkiler kurmasına katkı sağlar ve düşünme şeklini farklılaştırır” (Akyol, 2005: 2). Böylece okuma alışkanlığı kişisel gelişimi sağlayarak okuyucuya dış dünyaya açılma imkânı verir.

Akademik zenginliklerden yararlanmak, kültürel etkinliklere katılmak, okuduklarından sonuçlar çıkarıp paylaşmak, farklı fikirleri değerlendirmek bireyin kişisel gelişimini sağladığı gibi toplumun gelişmesini de sağlamaktadır. Okuma alışkanlığı eğitimde verimliliği % 30 oranında arttırmaktadır. Eğitim ise ekonomide verimliliği % 44 oranında arttırmaktadır (Bamberger, 1990: 4). Anlaşıldığı üzere okuma alışkanlığı toplumun hem kültürel hem de ekonomik gelişimine katkıda bulunmaktadır.

Ülkedeki okur-yazar sayısının yüksek olması ile toplumların gelişme düzeyi arasında doğru orantılı bir ilişki olduğu düşünülmektedir. OECD, 2012 Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı (PISA) çerçevesinde yapılan matematik okuryazarlığı, fen bilimleri okuryazarlığı, okuma becerilerinin ölçümü sonuçlarına göre Türkiye 4.75 ortalama puanı ile OECD ülkeleri arasında okuma becerisini ilerleten ülkeler arasında yer almaktadır (PISA, 2013: 18). Okuma becerisi açısından Türkiye'nin okuma puanınının 2003-2012 yılları arasında 4.41'den 4.75'e yükseldiği görülmektedir (PISA, 2013: 182).

Okuma alışkanlığının kazandırılmasında ilk gençlik çağı (9, 12,13, 14 ve 15 yaş grubu) çok önemlidir. Bu dönem 6, 7, ve 8. sınıfları da kapsamaktadır. Bu yaşlar, kız ve erkek çocuklarda okuma eğiliminin arttığı, okuma arzusunun dorukta olduğu yaşlardır (Keleş, 2006: 23). Okuma alışkanlığını ilköğretim dönemine nispeten yetişkinlik döneminde kazanmak daha zordur. Bu hâlde Türkçe dersi öğretim programında belirtildiği gibi öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanması için bu dönemde daha fazla çaba harcanmalıdır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, lise öğrencilerinin okuma ilgi ve alışkanlıklarına yönelik görüşlerini tespit etmektir. Bu amaca bağlı olarak araştırma kapsamında cevap aranan alt problemler şunlardır:

Lise 10. sınıf öğrencilerinin:

- Okuma ilgi düzeyleri ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- Okuma sıklıkları ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- Okuma becerisinin kazandırılmasında etkili olan kişi ve unsurlar ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir fark var mıdır?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Lise öğrencilerinin okuma alışkanlıklarını ve ilgilerini belirlemeyi amaçlayan bu çalışmanın modeli “betimleyici survey (tarama) modeli”dir. Tarama modeli, geçmişte veya hâlen var olan bir durumu, var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey veya nesne kendi koşulları içinde, herhangi bir şekilde değiştirilmeden olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2009: 77).

Araştırma Grubu

Araştırmanın evreni, 2012-2013 eğitim-öğretim yılında Ankara ili merkez ilçelerinde (Çankaya, Etimesgut, Yenimahalle) farklı tür liselerde öğrenim gören 10. sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. Belirlenen üç okuldan tesadüfî olarak 122 kız ve 120 erkek olmak üzere toplam 242 öğrenci seçilmiş ve bu öğrenciler araştırmanın örneklemini oluşturmuştur.

Amaçsal örnekleme çeşitlerinden maksimum çeşitlilik yöntemi benimsenerek okulların seçilmesinde üst, orta ve alt sosyo-ekonomik düzeye sahip okullarda öğrenim gören öğrenciler çalışmaya dahil edilmiştir. Bu şekilde problemle ilgili farklı durumlara ilişkin veriler elde etme amaçlanmıştır (Büyüköztürk vd., 2008).

Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada öğrencilerin okuma alışkanlıklarını ve ilgilerini belirlemek amacıyla Dökmen (1994), Acıyan (2008) ve Balcı'nın (2009) çalışmalarında kullanılan anketlerden yararlanılarak hazırlanan “Kişisel Bilgi Formu” ve “Okuma İlgisi ve Alışkanlığı Değerlendirme Anketi” kullanılmıştır. 32 maddeden oluşan anket soruları, ölçme amaçları ve bu amaçların gerektirdiği içerik çözümlenmesi yapılmaması amacıyla Türkçe Eğitimi ile Türk Dili ve Edebiyatı alanlarında uzman 5 öğretim üyesi tarafından değerlendirilmiş, öğretim üyelerinin görüş ve önerileri doğrultusunda anket 25 maddeye indirilerek içerik geçerliği sağlanmıştır. Ön değerlendirme amacıyla farklı liselerde okuyan öğrencilere anket uygulanarak maddelerin anlaşılabilirliği ve uygulanabilirliği ölçülmüştür. Uygulama sırasında öğrencilerden gelen sorulardan hareketle bazı cümlelerin anlaşılmadığı düşünülerek gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Anketin test-tekrar test güvenilirliği 0.72 bulunmuştur.

Anketin birinci bölümünde öğrencinin okul, sınıf, cinsiyet gibi kişisel bilgilere ilişkin 10 madde, ikinci bölümde ise okuma alışkanlığı ve ilgisinin tespiti ile ilgili 15 çoktan seçmeli madde yer almaktadır.

Verilerin Analizi

Öğrencilerin anket maddelerine verdikleri cevaplar kodlanarak bilgisayara yüklenmiş ve verilerin çözümlenmesinde SPSS 16.0 paket programı kullanılmıştır. Betimsel analizlerde frekans, yüzde ve oran teknikleri kullanılmıştır. Öğrencilerin

okuma alışkanlığını belirleyen unsurlar ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığının belirlenmesinde Kay Kare testinden yararlanılmıştır.

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde farklı liselerde öğrenim gören öğrencilerin okuma ilgileri ve alışkanlıklarına yönelik görüşleri ile ilgili bulgulara yer verilecektir. Lise 10. sınıf öğrencilerinin okuma ilgileri ve cinsiyet arasındaki ilişki Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1. Lise Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre Okuma İlgilerine İlişkin Kay-Kare Testi Sonuçları

Cinsiyet		Hiç hoşlanmıyorum	Hoşlanmıyorum	Biraz hoşlanıyorum	Hoşlanıyorum	Çok hoşlanıyorum	Toplam
Kız	f	26	16	42	22	16	122
	%	54,2	36,4	58,3	52,4	50	50,4
Erkek	f	22	28	30	20	16	120
	%	45,8	63,6	41,7	47,6	50	49,6
Toplam	f	48	44	72	42	32	242
	%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

($X^2=9,685$; $p=,085$, $p > 0,05$)

Tablo 1’de yer alan sonuçlara göre cinsiyet ve okuma ilgileri arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Ancak okumaktan hoşlandığını belirten öğrencilerin sayısı, okuma alışkanlığı konusunda düşündürücü bir sonuçtur. Okumaktan hoşlandığını belirten kız öğrencilerin sayısı 22 (%52,4), erkek öğrencilerin sayısı ise 20 (%47,6) dir. Çok hoşlanıyorum cevabını veren kız ve erkek öğrencilerin sayısı eşit olarak 16 (%50) dir. Tablo 2’de ise öğrencilerin ders kitapları dışında ne kadar sıklıkla okuduklarını gösteren sonuçlar yer almaktadır.

Tablo 2. Lise Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre Okuma Sıklıklarına İlişkin Kay-Kare Testi Sonuçları

Cinsiyet		Her gün	Haftada bir veya iki kez	Ayda bir veya iki kez	Hiçbir zaman	Toplam
Kız	f	12	56	34	20	122
	%	46,2	53,8	44,7	55,6	50,4
Erkek	f	14	48	42	16	120
	%	53,8	46,2	55,3	44,4	49,6
Toplam	f	26	104	76	36	242
	%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

($X^2=2,039$; $p=,564$, $p > 0,05$)

Tablo 2 incelendiğinde her gün okuduğunu söyleyen kız öğrenci sayısının 12 (% 46,2), erkek öğrenci sayısının ise 14 (% 53,8) olduğu görülmektedir. Haftada bir veya iki kez okuduğunu söyleyen 104 öğrencinin 56’sı kız (% 53,8), 48’i ise erkek (% 46,2) öğrencidir. Bu iki tablo okumaya olan ilgi ve okuma sıklığı açısından

değerlendirildiğinde, çalışma grubunda yer alan lise öğrencilerinin okuma ilgi ve alışkanlıklarının zayıf olduğu görülmektedir.

Tablo 3: Lise Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre Okuma Becerisi ile İlgili Düşüncelerine İlişkin Kay-Kare Testi Sonuçları

		Kesinlikle katılıyorum		Katılıyorum		Kesinlikle katılmıyorum		Toplam	X ²	P
		Kız	Erkek	Kız	Erkek	Kız	Erkek			
a. Kızlar erkeklerden daha çok okur.	f	40	36	24	40	58	44	242	6,116	,047
	%	52,6	47,4	37,5	62,5	56,9	43,1	100,0		
b. Okumak sıkıcıdır.	f	16	24	36	30	70	66	242	2,247	,325
	%	40,0	60,0	54,5	45,5	51,5	48,5	100,0		
c. Okumak benim için zordur.	f	30	18	20	38	72	64	242	9,041	,011
	%	62,5	37,5	34,5	65,5	52,9	47,1	100,0		
d. Okumak önemlidir.	f	64	78	30	22	20	20	234	10,595	,014
	%	45,1	54,9	57,7	42,3	50,0	50,0	100,0		
e. İlgimi çeken kitap bulamıyorum.	f	20	10	48	62	48	48	236	11,099	,011
	%	66,7	33,3	43,6	56,4	50,0	50,0	100,0		
f. Kütüphaneye gitmekten hoşlanıyorum.	f	42	28	40	62	34	30	236	13,780	,003
	%	60,0	40,0	39,2	60,8	53,1	46,9	100,0		
g. Hediye olarak bana kitap verilmesinden çok hoşlanırım.	f	40	34	28	22	48	60	232	2,923	,404
	%	54,1	45,9	56,0	44,0	44,4	55,6	100,0		
h. Sınıfımızdaki diğer öğrenciler kadar iyi okuyucu değilim.	f	22	22	26	26	68	72	236	6,098	,107
	%	50,0	50,0	50,0	50,0	48,6	51,4	100,0		

Tablo 3'teki veriler incelendiğinde okumakla ilgili olumlu görüşlerin frekans değerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. "Okumak sıkıcıdır." yargısına kesinlikle katılmadığını belirten kız öğrenci sayısı 66 (% 48,5) iken erkek öğrenci sayısı 70 (% 51,5) dir. "Okumak önemlidir." görüşüne kesinlikle katılan 141 öğrencinin 64'ü (% 45,1) kız, 78'i (% 54,9) erkektir. Bu iki maddeye ait bulgular ve cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık yoktur, ancak kız ve erkek öğrencilerin okumaya yaklaşımlarının olumlu olduğunu göstermesi bakımından önemlidir. "Kızlar erkeklerden daha çok okur." ($X^2= 6,116$; $p=,047$, $p < 0,05$), "Okumak benim için zordur." ($X^2= 9,041$; $p=,011$, $p < 0,05$), "Okumak önemlidir." ($X^2= 10,595$; $p=,014$, $p < 0,05$), "Kütüphaneye gitmekten hoşlanıyorum." ($X^2= 13,780$; $p=,003$, $p < 0,05$) yargıları ile öğrencilerin cinsiyetleri arasında anlamlı ilişki olduğu görülmüştür. "Kızlar erkeklerden daha çok okur." yargısına katılıyorum cevabını veren kız öğrenci sayısı 24 (% 37,5), erkek öğrenci sayısı ise 40 (% 62,5) tır. "Okumak benim için zordur." görüşüne kesinlikle katılmadığını söyleyen öğrencilerden 72'si (% 52,9) kız, 64'ü ise (47,1)

erkek öğrencidir. 64 (% 45,1) kız öğrenci ve 78 (% 54,9) erkek öğrenci “Okumak önemlidir.” yargısına kesinlikle katıldıklarını belirtmişlerdir. “Kütüphaneye gitmekten hoşlanıyorum.” ifadesine katılan kız öğrenci sayısı 62 (% 60,8), erkek öğrenci sayısı ise 40 (% 39,2) tır. Sonuç olarak lise öğrencilerinin okuma becerisine yönelik görüşleri ile cinsiyet arasında anlamlı farklılık görülmüştür.

Tablo 4. Lise Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre Okuma Sebeplerine İlişkin Kay-Kare Testi Sonuçları

		Kız	Erkek	Toplam
Okumak, hayat için beceri kazandırır.	f	42	40	82
	%	51,2	48,8	100,0
Okumak, meslek edinmeye yardımcı olur.	f	12	4	16
	%	75,0	25,0	100,0
Okumak, dünyayı daha iyi anlamama yardımcı olur.	f	4	12	16
	%	25,0	75,0	100,0
Okumak, gerçeklerden kaçıştır.	f	12	28	40
	%	30,0	70,0	100,0
Okumak, hoş bir şeydir.	f	28	22	50
	%	56,0	44,0	100,0
Okumak, bana diğer insanların nasıl yaşadıklarını ve neler hissettiklerini öğretir.	f	0	6	6
	%	,0	100,0	100,0
Okumak, bilgi olarak ihtiyacım olanı bulmama yardımcı olur.	f	10	4	14
	%	71,4	28,6	100,0
Okumak, kendim hakkında daha çok şey öğrenmeye yardımcı olur.	f	4	0	4
	%	100,0	,0	100,0
Sorunlarımı bilgi ile çözebileceğime inanırım.	f	4	0	4
	%	100,0	,0	100,0
Keşke ders kitabı dışında kitap okuyabilseydim.	f	4	4	8
	%	50,0	50,0	100,0
Toplam	f	122	120	242
	%	50,4	49,6	100,0

$$(X^2 = 33,736; p = ,000, p < 0,05)$$

Tablo 4 incelendiğinde “Okumak hayat için beceri kazandırır.” maddesine kız ve erkek öğrencilerin yakın oranda katıldıkları belirlenmiştir. Bunun dışında kalan maddelerde kız ve erkek öğrenci sayıları farklılık göstermektedir. 6 erkek öğrenci “Okumak, bana diğer insanların nasıl yaşadıklarını ve neler hissettiklerini öğretir.” cevabını vermesine karşılık kız öğrencilerden bu cevabı tercih eden olmamıştır. Benzer şekilde 4’er kız öğrenci “Okumak, kendim hakkında daha çok şey öğrenmeye yardımcı olur.” ve “Sorunlarımı bilgi ile çözebileceğime inanırım.” cevaplarını verirken erkek öğrenciler bu maddeleri işaretlememiştir.

“Okumak, dünyayı daha iyi anlamam yardımcı olur.” cevabını veren erkek öğrenci sayısı 12 (%75), kız öğrenci sayısı 4 (% 25) tür. “Okumak, bana diğer insanların nasıl yaşadıklarını ve neler hissettiklerini öğretir.” cevabını ise sadece 6 erkek öğrenci (% 100) işaretlemiştir. Okumak, meslek edinmeye yardımcı olur. “Okumak, bilgi olarak ihtiyacım olanı bulmama yardımcı olur.”, “Okumak, kendim hakkında daha çok şey öğrenmeye yardımcı olur.”, “Sorunlarımı bilgi ile çözebileceğime inanırım.” gibi cevapları ise kızların erkeklere oranla daha fazla tercih ettikleri görülmüştür. Bu durum erkek öğrencilerin okumayı daha çok günlük

hayatı ve insanları anlamaya yardımcı bir eylem olarak gördüklerini, kız öğrencilerin ise doğrudan bilgiye ve meslek edinmeye ulaştıran bir araç olarak kabul ettiklerini göstermektedir. Tablo 4'teki verilere göre araştırma grubunda yer alan kız ve erkek öğrencilerin farklı sebeplerle okudukları, okuma gerekçelerinin cinsiyete göre değişiklik gösterdiği sonucu ortaya çıkmaktadır.

Öğrencilerin ders dışında okudukları kitaplar ve kaynaklar İnternet, gazete, magazin dergileri, fıkra yazıları, radyo, kitap, mizah yazıları seçenekleri ile sorulmuştur. Öğrencilerin verdikleri cevaplardan elde edilen sonuçlar Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Lise Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre Ders Dışı Okuma Kaynaklarına İlişkin Kay-Kare Testi Sonuçları

Cinsiyet		İnternet	Gazete	Magazin dergileri	Fıkra yazıları	Radyo	Kitap	Mizah yazıları	Toplam
Kız	F	68	26	12	4	4	2	2	122
	%	47,9	56,5	75,0	18,2	100,0	33,3	100,0	50,4
Erkek	F	74	20	4	18	0	4	0	120
	%	52,1	43,5	25,0	81,8	,0	66,7	,0	49,6
Toplam	F	142	46	16	22	4	6	2	242
	%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

($X^2=24,597$; $p=,001$, $p < 0,05$)

Öğrencilerin ders dışı okuma kaynaklarının başında İnternet, gazete ve magazin dergileri gelmektedir. İnternet cevabını veren kız öğrenci sayısı 68 (47,6), erkek öğrenci sayısı ise 74 (52,1) tür. Gazete okuyan 46 öğrencinin 26'sı (56,5) kız, 20'si (43,5) erkektir. Bu sonuca göre erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha fazla internette faydalandıkları; kız öğrencilerin de erkek öğrencilerden daha fazla gazete okudukları söylenebilir.

Tablo 6. Lise Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre Okudukları Kurmaca Kitapların Türüne İlişkin Kay-Kare Testi Sonuçları

		Kız	Erkek	Toplam
Macera	f	42	56	98
	%	42,9	57,1	100,0
Hayvanlarla ilgili	f	14	10	24
	%	58,3	41,7	100,0
Hırsız/dedektif kitapları	f	8	14	22
	%	36,4	63,6	100,0
Savaş/casusla ilgili kitaplar	f	10	18	28
	%	35,7	64,3	100,0
Korku/hayalet kitapları	f	8	4	12
	%	66,7	33,3	100,0
Bilim kurgu/fantastik kitaplar	f	14	4	18
	%	77,8	22,2	100,0
Sporla ilgili kitaplar	f	4	0	4
	%	100,0	,0	100,0
Şiir kitapları	f	4	0	4

	%	100,0	,0	100,0
Romanlar/ İlişkileri konu edinen kitaplar	f	8	10	18
	%	44,4	55,6	100,0
Komedi kitapları	f	6	4	10
	%	60,0	40,0	100,0
Kitap okumam	f	4	0	4
	%	100,0	,0	100,0
Toplam	f	122	120	242
	%	50,4	49,6	100,0

($X^2= 26,085$; $p= ,004$, $p < 0,05$)

Tablo 6'daki verilere göre çalışma gurubunda yer alan kız ve erkek öğrencilerin tercih ettikleri kitap türü ve cinsiyet arasında anlamlı farklılık vardır. Öğrencilerin en fazla tercih ettikleri kitap türü macera romanlarıdır. Bu cevabı veren 98 öğrencinin 56'sı (57,1) erkek, 42'si (42,9) kız öğrencidir. Macera kitaplarından sonra erkek öğrencilerin en fazla okudukları kitap türü savaş/casusluk (18) ve hırsız/dedektif (14) konularında yazılmış olanlardır. Kız öğrenciler ise hayvanlarla ilgili (14) ve bilim kurgu/fantastik (14) türde kitapları okuduklarını belirtmişlerdir. Bu verilere göre kız öğrencilerin macera, hayvan konulu ve bilim kurgu türünde kitapları tercih ettikleri; erkek öğrencilerin en fazla macera, savaş ve hırsız/dedektif konularında yazılmış kitapları okudukları görülmektedir. Macera kitabı okuyan erkek öğrencilerin sayısı ise kız öğrencilerden daha yüksektir.

Tablo 7. Lise Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre Ders Dışı Kitap Okumalarında Etkili Olan Kişilere İlişkin Kay-Kare Testi Sonuçları

Cinsiyet		Aile	Arkadaş	Öğretmen	Akraba	Çevre	Hiç kimse	Toplam
Kız	F	18	0	22	2	8	10	122
	%	36,0	,0	44,0	25,0	50,0	100,0	50,4
Erkek	F	32	0	28	6	8	0	120
	%	64,0	,0	56,0	75,0	50,0	,0	49,6
Toplam	F	50	0	50	8	16	10	242
	%	100,0	,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

($X^2= 18,995$; $p= ,002$, $p < 0,05$)

Ders kitabı dışında öğrencileri okumaya teşvik eden kişiler ve cinsiyet arasında anlamlı farklılık görülmektedir. Erkek öğrenciler okuma alışkanlığını kazanmada en fazla ailenin etkili olduğu görüşündedir (32; 64,0). Ailenin etkili olduğunu söyleyen kız öğrenci sayısı ise 18 (36,0) dir. Öğretmen cevabını veren erkek öğrenci sayısı 28 (56,0) iken kız öğrencilerden 22'si (44,0) bu cevabı vermiştir. Bu sonuçlara göre erkek öğrencilerde okuma alışkanlığının kazandırılmasında aile birinci sırada etkili olurken kız öğrencilerde öğretmen daha etkilidir.

Tablo 8. Lise Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre Kitap Okumalarını Etkileyen Sebeplere İlişkin Kay-Kare Testi Sonuçları

		Kız	Erkek	Toplam
Eğer daha çok zamanım olsaydı.	f	24	34	58
	%	41,4	58,6	100,0
Kitaplar daha ucuz olsaydı.	f	14	22	36
	%	38,9	61,1	100,0
İlgimi çeken konularda kitap olsaydı.	f	32	20	52
	%	61,5	38,5	100,0
Okumaktan daha çok zevk alsaydım.	f	18	8	26
	%	69,2	30,8	100,0
Kütüphaneler daha iyi olsaydı.	f	12	0	12
	%	100,0	,0	100,0
Kitaplar daha renkli ve resimli olsaydı.	f	0	12	12
	%	,0	100,0	100,0
Ne okuyacağımı bilseydim.	f	2	4	6
	%	33,3	66,7	100,0
Biri bana yüksek sesle okusaydı.	f	0	4	4
	%	,0	100,0	100,0
Hikâyeler daha kısa olsaydı.	f	8	8	16
	%	50,0	50,0	100,0
Rahat ve kolay okuyabilseydim.	f	4	0	4
	%	100,0	,0	100,0
Arkadaşım daha çok okusaydı.	f	0	2	2
	%	,0	100,0	100,0
Okulda okuma ile ilgili daha çok yüreklendirilseydim.	f	4	0	4
	%	100,0	,0	100,0
Anne babam beni daha çok yüreklendirselerdi.	f	0	6	6
	%	,0	100,0	100,0
Daha iyi görebilseydim /Görme sorunum olmasaydı.	f	24	34	58
	%	41,4	58,6	100,0
Toplam	f	122	120	242
	%	50,4	49,6	100,0

$$(X^2 = 58,771; p = ,000, p < 0,05)$$

Öğrencilerin okuma durumlarını etkileyen unsurlara verdikleri cevaplar incelendiğinde 34 erkek öğrencinin (% 58,6) “Eğer daha çok zamanım olsaydı.” seçeneğini işaretledikleri görülmektedir. Bu cevabı veren kız öğrenci sayısı 24 (% 41,4) tür. 32 kız öğrenci (% 61,5) “İlgimi çeken konularda kitaplar olsaydı.” seçeneğini işaretlemiştir. Erkek öğrencilerden 20’si (% 38,5) bu görüştedir. Sonuç olarak çalışma grubunda yer alan öğrencilerin okuma durumlarını etkileyen unsurlar ve cinsiyet arasında anlamlı farklılık görülmektedir.

Tablo 9. Lise Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre Okuma Alışkanlıklarını Artıracak Etkinliklere İlişkin Kay-Kare Testi Sonuçları

		Kız	Erkek	Toplam
Arkadaşlarla okuma grupları	f	42	26	68
	%	61,8	38,2	100,0
Okuma oyunları	f	16	18	34
	%	47,1	52,9	100,0
Kitap eleştirileri	f	26	20	46
	%	56,5	43,5	100,0
Kütüphanelerin oyun için düzenlenmesi	f	10	4	14
	%	71,4	28,6	100,0
İnternet sitelerinin düzenlenmesi/dergiler	f	0	8	8
	%	,0	100,0	100,0
Beğenerek okuduğum kitaplar hakkında konuşmak	f	4	24	28
	%	14,3	85,7	100,0
Kütüphanelerin depolarındaki kitapların hizmete sunulması	f	0	2	2
	%	,0	100,0	100,0
Kitap bağışları	f	8	14	22
	%	36,4	63,6	100,0
Okuyucu-yazar buluşması	f	8	4	12
	%	66,7	33,3	100,0
Toplam	f	122	120	242
	%	50,4	49,6	100,0

($X^2= 42,478$; $p= ,000$, $p < 0,05$)

Tablo 9'daki veriler değerlendirildiğinde öğrencilerin okuma alışkanlıklarını artıracak etkinliklere yönelik görüşleri ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kız öğrenciler en fazla “Arkadaşlarla okuma grupları” (42, (% 61,8), “Kitap eleştirileri” (26, %56,5), “Kütüphanelerin oyun için düzenlenmesi” (10, % 71,4), “Okuyucu-yazar buluşması” (, % 66,7) cevaplarını; erkek öğrenciler ise “Okuma oyunları” (18, % 52,9), “İnternet sitelerinin düzenlenmesi/dergiler” (8, % 100), “Beğenerek okuduğum kitaplar hakkında konuşmak” (24, % 85,7), “Kütüphanelerin depolarındaki kitapların hizmete sunulması” (2, % 100), “Kitap bağışları” (14, % 63,6) cevaplarını vermişlerdir. Buna göre araştırmaya katılan kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre sosyal etkinlikleri daha fazla tercih ettikleri görülmektedir. Bu bağlamda kız öğrenciler için kitap okumanın aynı zamanda bir sosyalleşme aracı olduğu sonucuna varılabilir.

Tablo 10. Lise Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre Okuduklarını Paylaştıkları Kişilere İlişkin Kay-Kare Testi Sonuçları

Cinsiyet		Anne	Baba	Arkadaş	Kardeş	Öğretmen	Diğer	Toplam
Kız	f	38	8	24	18	16	10	122
	%	44,2	28,6	85,7	42,9	57,1	71,4	50,4
Erkek	f	48	20	4	24	12	4	120
	%	55,8	71,4	14,3	57,1	42,9	28,6	49,6
Toplam	f	86	28	28	42	28	14	242
	%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

($X^2= 24,577$; $p= ,000$, $p < 0,05$)

Tablo 10'daki sonuçlara göre öğrencilerin okuduklarını paylaşma konusunda en fazla annelerini tercih ettikleri görülmektedir. Erkek öğrencilerden 48'i (% 55,8) anne seçeneğini işaretlemiştir. Okuduklarını annesiyle paylaştığını belirten kız öğrenci sayısı ise 38 (% 44,2) dir. Erkek öğrencilerin 20'si (% 71,4) okuduklarını babasıyla paylaştığını belirtmiş, ancak baba seçeneğini işaretleyen kız öğrenci sayısı 8 (% 28,6) dir. Buna göre erkek öğrenciler okuduklarını anne ve babalarıyla paylaşırken kız öğrenciler en fazla anneleriyle iletişim kurmakta, en az babalarıyla paylaşımında bulunmaktadır. Dolayısıyla cinsiyet ve öğrencilerin okuduklarını paylaştıkları kişiler arasında anlamlı farklılık görülmüştür.

Tablo 11. Lise Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre Ailelerinin Okuma Alışkanlığına İlişkin Kay-Kare Testi Sonuçları

Cinsiyet		Evet	Biraz	Hayır	Toplam
Kız	f	48	42	28	122
	%	55,8	46,7	45,2	50,4
Erkek	f	38	48	34	120
	%	44,2	53,3	54,8	49,6
Toplam	f	86	90	62	242
	%	100,0	100,0	100,0	100,0

$$(X^2 = 6,127; p = ,106, p > 0,05)$$

Çalışma grubuna katılan lise öğrencilerinin ailelerinin okuma alışkanlığı ve cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Anne ve babasının okuduğunu belirten kız öğrenci sayısı 48 (% 55,8), erkek öğrenci sayısı 38 (% 44,2) dir. "Hayır" cevabını veren kız öğrenci sayısı 28 (45,2) iken erkek öğrencilerin sayısı 34 (% 54,8) tür.

Tablo 12. Lise Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre 100 Temel Eser'e Ulaşma Yollarına İlişkin Kay-Kare Testi Sonuçları

		Kız	Erkek	Toplam
Kütüphane	f	28	12	40
	%	70,0	30,0	100,0
Kitapçı	f	14	14	28
	%	50,0	50,0	100,0
Öğretmen	f	0	4	4
	%	,0	100,0	100,0
İnternet	f	14	18	32
	%	43,8	56,3	100,0
Ev	f	0	4	4
	%	,0	100,0	100,0
Kırtasiye	f	12	14	26
	%	46,2	53,8	100,0
Gazete kuponu	f	10	0	10
	%	100,0	,0	100,0
Ulaşamıyorum	f	20	24	44
	%	45,5	54,5	100,0
Toplam	f	122	120	242
	%	50,4	49,6	100,0

$$(X^2 = 26,069; p = ,001, p < 0,05)$$

Tablo 12’deki sonuçlara göre lise öğrencilerinin 100 Temel Eser’e ulaşma imkânları ve cinsiyet arasında anlamlı farklılık görülmüştür. Çalışma grubuna katılan öğrencilerden 40’ı kütüphane aracılığı ile 100 Temel Eser’e ulaştığını belirtmiştir. Bu öğrencilerden 28’i (% 70,0) kız, 12’si (% 30) erkektir. İnternet vasıtasıyla kitaplara ulaştığını belirten 32 öğrencinin 14’ü (% 43,8) kız, 18’i (% 56,3) erkektir. 24 erkek öğrenci (% 54,5) ve 20 kız öğrenci (% 45,5) bu eserlere ulaşamadığını belirtmiştir.

Öğrencilerin “Aileniz kitap almanız için size para veriyor mu?” sorusuna verdikleri cevaplar Tablo 13’te verilmiştir.

Tablo 13: Lise Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre Kitap Satın Alma İmkânlarına İlişkin Kay-Kare Testi Sonuçları

Cinsiyet		Evet	Bazen	Hayır	Toplam
Kız	f	72	10	36	122
	%	52,9	27,8	54,5	50,4
Erkek	f	64	26	30	120
	%	47,1	72,2	45,5	49,6
Toplam	f	136	36	66	242
	%	100,0	100,0	100,0	100,0

$$(X^2= 12,111; p= ,007, p < 0,05)$$

Öğrencilerin kendi imkânlarıyla kitap satın alma durumuna ilişkin sonuçlara bakıldığında araştırmaya katılan öğrencilerin kitap satın alma imkânlarıyla cinsiyet arasında anlamlı farklılık vardır. Kitap satın alabilen kız öğrenci sayısı 72 (% 52,9), erkek öğrenci sayısı ise 64 (47,1) tür. Buna göre kitap harcamaları için ailesinden para alabilen kız öğrenci sayısı, erkek öğrencilerin sayısından daha fazladır.

Tablo 14. Lise Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre Ailelerinin Gazete Alma Sıklıklarına İlişkin Kay-Kare Testi Sonuçları

Cinsiyet		Günlük	Haftalık	Alınmaz	Toplam
Kız	f	40	78	4	122
	%	40,8	55,7	100,0	50,4
Erkek	f	58	62	0	120
	%	59,2	44,3	,0	49,6
Toplam	f	98	140	4	242
	%	100,0	100,0	100,0	100,0

$$(X^2= 9,119; p= ,010, p < 0,05)$$

Öğrencilerin ailelerinin veya kendilerinin gazete alma sıklıklarına bakıldığında erkek öğrencilerin 58’i (% 59,2), kız öğrencilerin 40’ı (% 40,8) gazetenin günlük alındığını belirtmiştir. 78 (% 55,7) kız öğrenci ve 62 (% 44,3) erkek öğrencinin ise evlerine haftada bir gazete alındığı görülmektedir. Buna göre öğrencilerin evlerine gazete alınma sıklığı ile cinsiyet arasında anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Yapılan bu araştırma ile öğrencilerin kitap okuma ilgi ve alışkanlıklarına yönelik görüşleri alınarak sonuçların cinsiyete göre bir farklılık gösterip göstermediği belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma verilerine göre şu sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Kız ve erkek öğrencilerin kitap okuma ilgilerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Okumaktan hoşlandığını belirten kız ve erkek öğrencilerin sayısı birbirine yakındır.

2. Araştırmaya katılan kız ve erkek öğrencilerin okuma sıklıkları karşılaştırıldığında aralarında anlamlı bir farklılık görülmemekle birlikte çalışma grubundaki lise öğrencilerinin okuma ilgi ve alışkanlıklarının zayıf olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu alanda yapılmış başka bir çalışmada Can, Türkyılmaz ve Karadeniz'in (2010) araştırma sonuçlarına göre Kırşehir'de öğrenim gören 627 ortaöğretim öğrencisi % 14,8 nadiren okuduğunu, % 45,8'i ise ara sıra okuduğunu belirtmiştir. Okuma sıklıklarının düşük olduğu sonucuna varılan bu çalışmada kızların okuma sıklığı, erkek öğrencilere göre daha yüksek tespit edilmiştir. Erzurum'da öğrenim gören 450 öğrencinin yer aldığı anket çalışmasında ise ankete katılan öğrencilerin % 85,3'ünün yeterli seviyede okuma alışkanlığına sahip olmadığı, % 36,5'inin bu durumdan rahatsızlık duyduğu ortaya çıkmıştır. % 28,9'u ise okuma düzeylerini yeterli görmektedir.

3. Araştırma sonuçlarına göre okuma sıklığı açısından her iki grup da zayıf olmasına karşılık okuma ile ilgili olumlu tutumların frekans değeri kız ve erkek öğrenciler açısından yüksektir. "Kızlar erkeklerden daha çok okur.", "Okumak benim için zordur.", "Okumak önemlidir.", "Kütüphaneye gitmekten hoşlanıyorum." yargıları ile öğrencilerin cinsiyetleri arasında anlamlı ilişki olduğu görülmüştür. Erkekler kızların daha çok okuduğu ve okumanın önemli olduğu görüşünü daha fazla benimsemektedirler. Kız öğrenciler ise okumanın zor bir beceri olmadığı görüşünde daha öndedir. Kütüphaneye gitmekten en fazla hoşlanan grup da kız öğrencilerdir.

4. Lise öğrencilerinin okuma sebeplerine yönelik bulgular ile cinsiyet arasında anlamlı farklılık görülmüştür. Bu durum erkek öğrenciler için okumanın günlük hayatı kapsayan bir eylem olduğu, kız öğrenciler için de doğrudan bilgi odaklı bir araç olarak görüldüğü sonucunu ortaya koymaktadır. Temizyürek, Çolakoğlu ve Çoşkun (2013), okumaya teşvik eden nedenleri cinsiyete göre değerlendirdiklerinde kız öğrencilerin % 68,8'inin, erkek öğrencilerin ise % 48,5'inin "okumayı sevmemiz" cevabını verdikleri sonucuna ulaşmışlardır.

5. Öğrencilerin ders dışı okuma kaynaklarının başında İnternet, gazete ve magazin dergileri gelmektedir. Erkek öğrenciler kız öğrencilere göre daha fazla internetten faydalanırken; kız öğrenciler de erkek öğrencilere göre daha fazla gazete okumaktadırlar. Evlerine günlük gazete giren erkek öğrencilerin sayısı kız öğrencilerden fazladır. Evlerine haftada bir gazete alındığını belirten kız öğrenci sayısı da erkek öğrencilerin sayısında fazladır.

6. Öğrencilerin 100 Temel Eser'e ulaşma imkânları ve cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kız öğrenciler kütüphaneden faydalanırken erkek öğrenciler İnterneti kullandıklarını belirtmişlerdir. Kız öğrencilerin kendi imkânlarıyla kitap alma oranı erkeklere göre daha yüksektir. Temizyürek, Çolakoğlu ve Çoşkun (2013), Ankara'da öğrenim gören 337 dokuzuncu sınıf öğrencisi ile yaptıkları araştırmada ödevlerini yapmak için kütüphaneden yararlanan erkek öğrencilerin % 41,9, kız öğrencilerin ise % 20,8 olduğunu tespit etmişlerdir. Kütüphanelerden roman, hikâye vb. kitaplar ödünç almak için yararlanan kız öğrencilerin oranı % 65,6 iken erkek öğrencilerin oranı % 47,7'dir. Acıyan (2008) ve Karakoç (2005) da ortaöğretim öğrencilerinin ilköğretim düzeyinde edindikleri kütüphane kullanma alışkanlığının lisede de devam ettiği sonucuna varmışlardır.

7. Gönen, Öncü ve Isıtan (2004), Karakoç (2005), Acıyan (2008), Ayyıldız, Bozkurt ve Canlı (2006) tarafından yapılan araştırma sonuçlarına göre ilköğretim ve ortaöğretim öğrencilerinin en çok roman ve hikâye türünde yazılmış kitaplar okumaktan hoşlandıkları görülmüştür. Bu araştırmada ise kız öğrencilerin macera, hayvan konulu ve bilim kurgu türünde kitapları tercih ettikleri; erkek öğrencilerin en fazla macera, savaş ve hırsız/dedektif konularında yazılmış kitapları okudukları görülmektedir.

8. Ders kitabı dışında öğrencileri okumaya teşvik eden kişiler ve cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık görülmektedir. Bu sonuçlara göre erkek öğrencilere göre okuma alışkanlığının kazandırılmasında aile birinci sırada etkili olurken kız öğrenciler öğretmenlerin daha fazla etkili olduğu görüşündedir. Erkek öğrenciler okuduklarını daha çok anne ve babalarıyla paylaşırken kız öğrenciler en fazla anneleriyle iletişim kurmakta, en az babalarıyla paylaşımında bulunmaktadır.

9. Öğrencilerin okuma durumlarını etkileyen unsurlara verdikleri cevaplar incelendiğinde araştırmaya katılan kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre sosyal etkinlikleri daha fazla tercih ettikleri, kitap okumayı aynı zamanda bir sosyalleşme aracı olarak benimsedikleri görülmektedir.

Bu sonuçlardan hareketle öncelikli olarak öğrencilere kitap okumanın önemi ve gerekliliği açıklanmalı, okuma bilinci geliştirilmelidir. Okumanın günlük hayatın vazgeçilmez bir parçası olduğu, kişisel ve sosyal gelişimlerine katkıda bulunacağı benimsenmelidir. Okuma isteklerini artırmaya yönelik çeşitli etkinlikler düzenlenerek öğrencilerin düzenli okuma alışkanlığı kazanmaları sağlanmalıdır. Kitaplara ulaşma konusunda sıkıntı yaşayan öğrencilerin kütüphanelerden faydalanmaları kolaylaştırılmalı, kütüphanelerden faydalanan lise öğrencileri belirlenerek en çok okuyan öğrenciye sahip liseler ödüllendirilmelidir. Okullarda okuma kulüpleri, okuma grupları, okur-yazar buluşması gibi etkinlikler düzenlenerek okuma günlük hayatın içinde etkin bir hâle dönüştürülmelidir. Türk Edebiyatı Programı'nda yer alan konular öğrencilerin ilgisini çekecek metinler yoluyla işlenerek öğrencilerin okumaya karşı ilgileri artırılmalıdır. Liselerde görev yapan tüm alan öğretmenleri bu konuda duyarlı ve teşvik edici olmalıdır.

KAYNAKÇA

- Acıyan, A. A. (2008). *Ortaöğretim öğrencilerinin okuma alışkanlıkları ve akademik başarı düzeyi arasındaki ilişki*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Akyol, H. (2005). *Türkçe İlk Okuma Yazma Öğretimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Akyol, H. (2006). *2005 Programına Uygun Türkçe Öğretim Yöntemleri*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Aksaçlıoğlu A. G., Yılmaz, B. (2007). *Öğrencilerin Televizyon İzlemeleri ve Bilgisayar Kullanmalarının Okuma Alışkanlıkları Üzerine Etkisi*. Türk Kütüphaneciliği, 21 (1), 3-28.
- Ayyıldız, M., Bozkurt, Ü. ve Canlı, S. (2006). *Okuma Kültürü Üzerine Bir Araştırma*. Millî Eğitim, 169, 277-296.
- Balcı, A. (2009). *İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlık ve ilgileri üzerine bir araştırma*. Yayımlanmamış doktora tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bamberger, R. (1990). *Okuma Alışkanlığını Geliştirme* (Çev: Bengü Çapar), Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Baymur, F. (1983). *Genel Psikoloji*. İstanbul: İnkılâp ve Aka Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak Kılıç, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: PegemA Yayınları.
- Can, R., Türkyılmaz, M., Karadeniz, A. (2010). *Ergenlik Dönemi Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıkları*. Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 11 (3), 1-21.
- Dökmen, Ü. (1990). *Lise ve Üniversite Öğrencilerinin Okuma Becerileri, İlgileri, Okuma ve Kütüphane Kullanma Alışkanlıkları*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi. 23 (2).
- Eskey, D. E. (2005). *Handbook Of Research In Second Language Teaching And Learning*. Ed. Eli Hinkel, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates Inc.
- Göğüş, B. (1978). *Orta Dereceli Okullarımızda Türkçe ve Yazın Eğitimi*. Ankara: Gül Yayınevi.
- Gönen, M., Öncü, E. ve Isitan, S. (2004). *İlköğretim 5., 6. ve 7. Sınıf Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıklarının İncelenmesi*. Millî Eğitim, 164, 7-34.
- Gürcan, H. İ. (1996). *Okuma Alışkanlığı ile Kitap Yayıncılığının Kültürel İletişim ve Teknolojisine Bağlı Sorunları Karşısında Türkiye Koşulları Temelinde Bir Araştırma*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Doktora Tezi).
- Karakoç, M. (2005). *Lise Birinci Sınıf Öğrencilerinin Okuma İlgi ve Alışkanlıkları Üzerine Bir Araştırma*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Keleş, Ö. (2006). *İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Öğrencilerinde Kitap Okuma Alışkanlığının İncelenmesi*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü (Yüksek Lisans Tezi).

- Luma, S. (2002). *İlköğretim Okulu Yedinci Sınıf Öğrencilerinin Okuma Beceri ve Alışkanlıklarını Geliştirmeye Yönelik Uygulamalı Bir Araştırma*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Şirin, M. R., Soylu, İ. (2003). *Okuyan Türkiye Ön Bilgi Raporu*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Taşkesenlioğlu, L. (2013). *Ortaöğretim Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıkları Üzerine Bir İnceleme*. Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi, 5 (9), 261-273.
- Temizyürek, F., Çolakoğlu, B. K., Çoşkun, S. (2013). *Dokuzuncu Sınıf Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıklarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 11 (2), 114-150.
- Türk Dil Kurumu (2005) *Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- OECD (2013). PISA 2012 Results: *What Students Know and Can Do - Student Performance in Mathematics, Reading and Science* (Volume I), PISA, OECD Publishing. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264201118-en> (İndirilme tarihi 06.11.2013)
- Yalçın, A. (2006). *Türkçe Öğretim Yöntemleri: Yeni Yaklaşımlar*. Ankara: Akçağ Yayınevi
- Yılmaz, B. (1993). *Okuma Alışkanlığında Halk Kütüphanelerinin Rolü*. Ankara: Kütüphaneler Genel Müdürlüğü.